

УДК 070:004.738.5:351.74

Гаврилова Я. Л.,

канд. наук із соц. комунікацій, доц. кафедри соціальних комунікацій
Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна

ОБРАЗ «НОВОЇ» ПОЛІЦІЇ НА СТОРІНКАХ РЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-САЙТІВ (НА ПРИКЛАДІ м. ХЕРСОН)

У статті виокремлено й досліджено фактори формування позитивного/негативного образу «нових» поліцейських у журналістських текстах. Зосереджено увагу на аналізі жанрових особливостей та визначено тематику матеріалів, присвячених діяльності реформованої поліції. У науковій розвідці констатовано, що формування позитивного образу та довіри населення до правоохоронних органів, залежить від того, як мас-медіа висвітлюють діяльність поліції, наскільки якісно й об'єктивно інформують аудиторію то-що. Для дослідження обрано інтернет-версію херсонської газети «Вгору» та сайт «Херсон online» за 2015–2017 рр. Науково-теоретичною базою статті слугували праці з іміджології та PR таких науковців, як О. Бандурка, І. Бойко, С. Братель, О. Садовник, Е. Станко.

Ключові слова: образ, поліція, медіа, громадська думка, довіра.

Havrylova Ya.,

Ph. D. in social communication, associate professor of the Department of Social Communications, Faculty of Philology and Journalism, Kherson State University, Kherson, Ukraine

„NEW“ POLICE IMAGE ON THE PAGES OF REGIONAL INTERNET SITES (ON THE EXAMPLE OF KHERSON)

The article outlines and investigates the factors of positive/negative image formation of „new” policemen in journalistic texts. Much attention is paid to the analysis of genre and thematic peculiarities of materials about reformed police activities. In the scientific research it has been established that the formation of a positive image and the trust of the population in law enforcement bodies directly depends on how the mass media outlines the activities of the police, how timely, qualitative and objectively it informs the audience, etc. The Internet version of Kherson newspaper „Upwards” („Vhoru”) and „Kherson online” website for 2015–2017 are chosen for the investigation. The scientific and theoretical basis

of the article is represented by studies on image-making and PR of such scholars as O. Bandurka, I. Boiko, S. Bratel, O. Sadovnyk, E. Stanko.

Key words: image, police, mass media, public opinion, trust.

Постановка проблеми. Упродовж 2015–2016 рр. уряд України провів реформу правоохоронних органів. Етапи відбору та процес навчання, складання присяги, перші дні служби та будні поліцейських — усі ці теми неабияк цікавили як всеукраїнські, так і регіональні медіа. З ініціативи держави було запроваджено потужну піар-кампанію, метою якої стало подолання колишніх негативних уявлень суспільства про міліцію та формування позитивного образу «оновлених» правоохоронців. Ще від початку свого існування структура отримала величезний кредит довіри, як з боку громадян, так і від журналістів. Саме від того, як мас-медіа висвітлюють діяльність поліції, наскільки своєчасно, якісно й об'єктивно інформують аудиторію, залежить формування їх позитивного образу та довіри населення до правоохоронних органів. Тому назріла потреба в дослідженні того, яким представлено образ «нового» поліцейського та які фактори формування позитивного/негативного ставлення до правоохоронців простежуються у медіа.

Останні дослідження та публікації. Вивченням проблем формування громадської думки щодо роботи правоохоронців, PR в органах внутрішніх справ та іміджу міліції займалися такі науковці, як О. Бандурка, І. Бойко, С. Братель, О. Садовник, Е. Станко, проте, діяльність «нових» поліцейських у науковій практиці ще не досліджена.

Мета статті — схарактеризувати жанрову приналежність публікації, присвячені діяльності нової поліції, визначити фактори формування позитивного/негативного образу правоохоронців на сторінках інтернет-версії газети «Вгору» та інтернет-сайта «Херсон online» за 2015–2017 рр.

Виклад матеріалу дослідження. Варто зазначити, що медіа є провідним механізмом формування громадської думки щодо широкого кола проблем, а також, часто, відіграють вирішальне значення у створенні позитивного або негативного ставлення громадян до Національної поліції, впливають на зменшення або ж підвищення її авторитету в суспільстві. Водночас «громадська думка — це величезна динамічна сила. І нехтувати цією силою, недооцінювати її корисність, було б просто безглуздо» [1, с. 143]. Для дослідження нами обрано популярні херсонські інтернет-ресурси «Вгору» та «Херсон online».

«Вгору» — одна із передових газет м. Херсона, видання має друковану й електронну версії. Мова публікацій — переважно українська, іноді трапляються російськомовні тексти. Сайт публікує не лише матеріали, які виходять друком у газеті, а й має власну стрічку новин, яка цілодобово оновлюється [5]. Незалежний громадсько-політичний тижневик було засновано 2012 р. Херсонською асоціацією журналістів «Південь» та обласним Фондом милосердя і здоров'я для розвитку громадянського суспільства у Херсонській області. Це видання пов'язує із багатьма суспільно-важливими подіями регіону, воно є одним з тих, хто задає тренди у суспільно-політичному житті міста [4]. Видання позиціонує себе як зразок високої журналістики [5]. На сайті газети зазначено, що шеф-редактором є відома правозахисниця А. Тютюнник, а редактором — Л. Бондарчук. Особливість видання полягає в тому, що воно є єдиним в області, яке власними силами проводить журналістські розслідування. Основну увагу «Вгору» присвячує висвітленню суспільної тематики, значно менше — політиці, культурі та урбаністиці.

Створений 2011 р. сайт «Херсон online» [9] позиціонує себе як суспільно-політичне інтернет-видання. Мова публікацій — російська. За інформацією Інституту масової інформації «Херсон online» посідає місце неформального лідера серед херсонських медіа, за даними лічильника, розміщеного на сайті, протягом дня його відвідують близько шести тисяч користувачів [4]. Інформації про колектив, редактора та власника на сайті немає. Однак, за даними дослідження С. Нікітенко, регіонального представника Інституту масової інформації в Херсонській області, власником та редактором сайту є прес-секретар голови Херсонської ОДА С. Дорофєєв [7].

Більшість матеріалів про роботу поліції інтернет-версії видання «Вгору» становить тема кримінальної хроніки, а саме — повідомлення про затримання злочинців від прес-служби Головного управління Національної поліції у м. Херсоні. Таким чином медіа дозволяє правоохоронцям дотримуватися законодавства. Адже, згідно зі статтею 9 Закону України «Про Національну поліцію», її діяльність є абсолютно прозорою та відкритою: «Поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку» [6].

На зазначену вище тему, протягом досліджуваного періоду, в електронній версії газети «Вгору» було опубліковано 12 заміток: «На Херсонщині поліцейські розкрили розбійний напад на сім'ю пенсіонерів» (23.01.2017), «На Херсонщині поліція розслідує ДТП із смертельним результатом» (23.01.2017) тощо.

Ресурсом «Херсон online» було опубліковано 17 заміток, наприклад: «Цюрипинские копы задержали лесника-браконьера» (11.11.2015), «Генические копы задержали 23-летнего угонщика» (9.12.2015), «Новая полиция в Херсоне: депутаты уже попали «под раздачу»» (1.03.2015), «Херсонский полицейский, находясь вне службы, задержал вора» (31.03.2016).

Такі гучні назви дозволяють нам простежити те, як на практиці реалізується один із факторів моделі громадської довіри до поліції, а саме — ефективність діяльності поліції. На переконання І. Бойко, довіра населення до міліції та громадська думка про стан правопорядку в державі є найважливішими критеріями оцінки діяльності органів внутрішніх справ [2, с. 17].

Друга за популярністю тема, якій приділяє увагу видання «Вгору», цілком протилежна попередній — це неправомірні дії та халатність з боку поліцейських. Посилена увага журналістів до висвітлення цієї теми цілком заперечує другий фактор моделі довіри до поліції, а саме — справедливе ставлення до громадян. З цієї теми «Вгору» було опубліковано 11 матеріалів, з них: 5 заміток, 2 коментарі, 3 статті та 1 аналітичний звіт. Наприклад, серед заміток яскравими є два тексти: «Генічеські «копи» за хабарі легалізували кримські авто» (12.02.2016), випадок із отриманням неправомірної вигоди поліцейськими стався вже через чотири дні від прийняття ними присяги, та «Поліцейські вимагали у самотній матері-переселенки \$ 5 тисяч» (12.12.2016). Інші публікації з цієї теми з'являлися на сторінках видання із періодичністю приблизно раз на місяць.

Спостерігаючи за хронологією виходу матеріалів, встановлено, що херсонські медіа, зокрема «Вгору», намагалися збалансувати інформаційний потік, не займаючи жодної з позицій, хоча й наявні окремі тексти направлені на реалізацію моделі формування громадської довіри до поліції. Це пов'язано не лише із сумлінним виконанням свого безпосереднього обов'язку журналістами видання, не лише із їхнім інтересом до вад та помилок поліцейських, а й з наявністю проблеми, яка набула циклічного розвитку.

Наприклад, політолог, помічник депутата та журналіст О. Зайченко став свідком недобросовісної роботи поліції у м. Херсоні, про цей факт опубліковано ним два коментарі: «Нова поліція тест не пройшла» від 12.02.2016 та «Херсонські «мусора» намагаються «подмять» нову поліцію під свої стандарти» від 13.02.2016, він потрапив у ДТП, іншим учасником якого став представник поліції, виконувач обов'язків начальника управління кадрового забезпечення обласної поліції Юрій Ромашов, який на той момент використовував службовий автомобіль з оперативними номерами у власних потребах. На думку автора матеріалу, конфліктну ситуацію було розв'язано несправедливо, адже поліцейські, що прибули на місце аварії, відпустили свого начальника та склали протокол обвинувачення на О. Зайченка. Про цю ситуацію, обурений О. Зайченко, розповів громадськості у двох матеріалах, обравши, цілком доречно, жанр коментаря. Саме цей лаконічний жанр дозволяє авторові висловлювати власну думку, робити аналіз, роз'яснювати життєві явища.

Тема неправомірних дій та халатності з боку поліції представлена й у «Херсон online» тринадцятьма замітками. Наприклад, буквально через декілька тижнів від початку роботи нової поліції, 12.02.2016 у публікації «Помощник нардепа Винника выяснил, кого сегодня «крышевала» полиция» автор висвітлює ситуацію, що сталася із журналістом О. Зайченком, коли той потрапив у ДТП разом із посадовцем із Національної поліції. Цікаво, що випадок у «Херсон online» зображено під тим самим кутом зору, що й у «Вгору», вже в заголовку автор відверто висловлює свою позицію щодо поліції, змальовує правоохоронців як несправедливий та корумпований каральний орган, який нічим не відрізняється від попередньої міліції. Останній проаналізований нами матеріал із цієї теми — замітка «Добрый полицейский за взятку «помог» дебоширу избежать ответственности», яку було опубліковано 12.01.2017. У тексті йдеться про те, що лейтенант поліції, намагаючись допомогти злочинцю уникнути покарання, прийняв від його дружини хабар у розмірі чотирьох тисяч гривень.

Набагато менше уваги журналісти інтернет-версії видання «Вгору» приділили темі навчання та підготовки херсонських поліцейських. При висвітленні цієї теми «Вгору» зайняли позицію виключно інформатора, повідомляючи лише основні моменти етапу підготовки майбутніх поліцейських, не вдаючись до подробиць та не сприяючи посиленню надмірного суспільного інтересу. З цієї теми виданням

було опубліковано чотири матеріали: дві замітки про кількість, склад та процес навчання майбутніх поліцейських, один репортаж про підготовку до проведення присяги патрульних поліцейських та одну статтю, у якій автор, поспілкувавшись із членами комісії відбору до патрульної поліції Херсону, цікаво та всебічно інформує читача про основні етапи, труднощі та незвичайні випадки, що сталися під час навчання майбутніх представників закону.

Журналісти «Херсон online» цій темі присвятили шість матеріалів — чотири замітки, одну кореспонденцію та одне інформаційне інтерв'ю. Наприклад, матеріал «Новая полиция глазами будущего копа» (14.11.2015). Героєм публікації було обрано молодого претендента на посаду патрульного-поліцейського, який розповів читачам про всі аспекти відбору, навчання, характерні особливі навички, яких набувають майбутні поліцейські. Журналіст, представивши типового поліцейського, заінтригував і посилив інтерес читача до нововведення та показав, що образ теперішнього представника закону близький до народу.

Чотири матеріали журналісти «Вгору» присвятили новинам відомства, а саме — дві замітки (перша — повідомлення від Х. Деканоїдзе про початок другого етапу атестації, друга — про запровадження курсів української мови для патрульних поліцейських) та дві статті («Українська поліція створює мережу агентів», у якій автор інформує читачів про запровадження поліцією нової методики створення мережі агентів та аналізує проблеми, які виникли на шляху правоохоронців під час її реалізації, та «Як зміняться повноваження поліцейських після впровадження «презумпції правоти?»», присвячена аналізу переваг та недоліків тих змін, які депутати Верховної Ради пропонують внести до Закону України про Національну поліцію).

Наступною за кількістю публікацій у «Вгору» та «Херсон online» є тема опікування поліцейськими проблемами містян побутового характеру. Виданням «Вгору», упродовж досліджуваного періоду, із цієї теми було опубліковано три матеріали (дві замітки та одну статтю). Усі тексти висвітлювали різні випадки. У замітці «Херсонські патрульні закликають не терпіти домашнє насилля» від 19.09.2016 йшлося про те, що патрульні поліцейські щодня виїжджають на виклики про сімейні сварки і, турбуючись про жителів міста, просять бути обачними та, ставши свідками сімейних конфліктів, обов'язково повідомляти про це в поліцію, а також, наголошують на сімейних

цінностях та повазі до близьких. У публікації «Поліція розшукала хлопчика, який вночі втік з дому» (15.02.2017) автор інформує читача про те, що поліція Херсонської області упродовж однієї доби знайшла восьмирічного хлопчика, який утік з дому через сварку із батьком. Журналіст акцентує увагу на тому, що патрульні доклали всіх зусиль для пошуку дитини, автор підкріплює цитатою заступника начальника ГУНП у Херсонській області Олександра Анохіна: «На пошуки дитинки ми зорієнтували увесь особовий склад Білозерського відділу поліції, працівників управління головного розшуку ГУНП, *управління превентивної діяльності, роти поліції особливого призначення, відділу ювенальної превенції, роти патрульної служби особливого призначення «Херсон», військовослужбовців Нацгвардії*, — повідомив заступник голови ГУНП у Херсонській області Олександр Анохін. — Усього у пошуковій операції було задіяно близько ста правоохоронців».

У статті «Патрульна поліція шукає партнерів» від 22.08.2016 автор розповідає про ініціативу та процес налагодження співпраці поліції із громадськими активістами м. Херсона щодо покращення життя містян, а саме: запобігання домашньому насилью, стихійній торгівлі, підвищення правової культури громадян, створення притулків для безхатченків тощо.

«Херсон online» із цієї теми опубліковано п'ять заміток. Приклади заголовків: «В Херсоне полиция спасает медиков от опасных пациентов» (29.01.2017), «Херсонская полиция осуществила рейд в неблагополучные семьи» (17.06.2016). Заголовки до публікацій журналісти обрали нейтральні, у текстах матеріалів поліцейські представлені в позитивному образі, хоча й без героїзації та гіперболізації їхніх чеснот. На нашу думку, «відданість громаді», важливий складник моделі громадської довіри до правоохоронців, реалізується у згаданих публікаціях без надмірного тиску на читача.

Висвітлення теми турботи поліцейських про жителів міста можемо вважати реалізацією фактора відданості поліції громаді, який проявляється в її здатності дослухатися та вчасно реагувати на проблеми громадян.

Відзначимо, що в обох досліджуваних інтернет-ресурсах трапляються публікації статистичних даних відомства, повідомленням про травми поліцейських під час виконання службових обов'язків та участь патрульних у ДТП. Усі ці тексти підготовлені журналістами в жанрі замітки.

Висновки. Проаналізувавши матеріали про роботу нової поліції, опубліковані на сторінках інтернет-версії газети «Вгору» та сайта «Херсон online», нами встановлено, що це переважно тексти інформаційних жанрів. Перевагу цієї жанрової групи можна пояснити особливістю функціонування електронного медіа — для оперативності інформування аудиторії найоптимальнішим є жанр замітки. Тематика таких публікацій — це переважно повідомлення про затримання злочинців, неправомірні дії та халатність з боку новообраних правоохоронців, навчання та підготовки херсонських поліцейських тощо.

Встановлено, що, на сторінках досліджуваних інтернет-ресурсів, модель громадської довіри до поліції реалізована не повною мірою. Журналісти, прагнучи не виходити за межі професійних стандартів, намагаються не вдаватися до викривлення картини реальності у створених ними текстах і представляють образ «нового» поліцейського без прикрас і посиленої героїзації. Концепцію «народності» нової поліції втілили в собі матеріали, що висвітлювали турботливе ставлення поліцейських до містян, однак таких текстів незначна кількість, що є свідченням того, що їх існування на сторінках «Херсон online» та «Вгору» — це швидше прагнення інформувати громадян, аніж просування PR-концепції. Отже, образ «нової» поліції на сторінках інтернет-версії газети «Вгору» балансував між позиціями «добрий поліцейський» — «поліцейський злодій».

Подальшу перспективу вивчення теми статті вбачаємо у порівняльному аналізі журналістських публікацій про діяльність «нової» поліції, представлених на сайтах різних областей України (наприклад, Херсонської, Миколаївської та Одеської).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бандурка О. М. Партнерські взаємовідносини між населенням і міліцією / О. М. Бандурка. — Харків : Вид-во Харківського нац. ун-ту внутрішніх справ, 2003. — 346 с.
2. Бойко І. В. Основні критерії оцінки діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ України / І. В. Бойко. — Київ : Авангард, 2003. — 278 с.
3. Братель С. Г. Громадський контроль за діяльністю міліції / С. Г. Братель. — Київ : Смолоскип, 2007. — 269 с.
4. Васіна О. Владельцы СМИ, или кто заказывает «информационную музыку» в Николаеве и Херсоне [Електронний ресурс] / О. Васіна,

- Т. Гайдабас // Інститут Масової Інформації. — 2016. — Режим доступу : <http://zerkalo.mk.ua/najgolovnishe/vladelcy-smi-ili-kto-zakazyvaet-informacionnuyu-muzyku-v-nikolaeve-i-xersone.html> (дата звернення 05.09.2017). — Назва з екрана.
5. *Vgoru* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://vgoru.org/index.php> (дата звернення 05.09.2017). — Назва з екрана.
 6. *Закон України Про Національну поліцію* [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. — Редакція від 12.07.2017 — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення 08.09.2017). — Назва з екрана.
 7. *Нікітенко С.* Херсонські ЗМІ пройшли тест на прозорість [Електронний ресурс] / С. Нікітенко // Інститут Масової Інформації. — 2016. — Режим доступу : <http://imi.org.ua/analytics/55576-hersonski-zmi-proyshli-test-na-prozorist.html> (дата звернення 08.09.2017). — Назва з екрана.
 8. *Садовник О. О.* Засоби масової комунікації та формування іміджу українського спорту / О. О. Садовник. — Київ : Ін-тут журн. Київського нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка, 2009. — 147 с.
 9. *Херсон-онлайн* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://kher-sonline.net/> (дата звернення 05.09.2017). — Назва з екрана.
 10. *Stanko E.* Beyond Measuring 'How Good a Job' Police Are Doing: The MPS Model of Confidence in Policing. *Policing* / E. Stanko, B. Bradford // *A Journal of Policy and Practice*. — 2009. — 330 с.

REFERENCES

1. *Bandurka O. M.* (2003), Partners'ki vzajemovidnosyny mizh naselennjam i milicijeju, Harkiv, Vydavnytstvo Harkivsk'ogo nacional'nogo universytetu vnutrishnih sprav, 346 p.
2. *Bojko I. V.* (2003), Osnovni kryterii' ocinky dij'al'nosti organiv i pidrozdiliv vnutrishnih sprav Ukraїny, Kyї'v, Avangard, 278 p.
3. *Bratel' S. G.* (2003), Gromads'kyj kontrol' za dij'al'nistju milicii', Kyї'v, Smoloskup, 269 p.
4. *Vasina O. and Gajdabas T.* (2016), Vladel'cy SMY, yly kto zakazyvaet «ynformacionnuju muzyku» v Nykolaeve y Hersone, Instytut Masovoi' Informacii', available at: <http://zerkalo.mk.ua/najgolovnishe/vladelcy-smi-ili-kto-zakazyvaet-informacionnuyu-muzyku-v-nikolaeve-i-xersone.html> (accessed 05.09.2017).
5. *Vgoru*, available at: <http://vgoru.org/index.php> (accessed 05.09.2017).

6. *Zakon* Ukraïni Pro Nacional'nu policiju [Elektronnij resurs] // Sajt Verhovnoi' Rady Ukrai'ny. — redakcija vid 12.07.2017, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (accessed 08.09.2017).
7. *Nikitenko S.* (2016), Hersons'ki ZMI projshly test na prozorist', Instytut Masovoi' Informacii', available at: <http://imi.org.ua/analytics/55576-hersonski-zmi-proyshli-test-na-prozorist.html> (accessed 08.09.2017).
8. *Sadovnyk O. O.* (2009), *Zasoby masovoi' komunikacii' ta formuvannja imidzhu ukrai'ns'kogo sportu*, Kyi'v, Instytut zhurnalistyky Kyi'vs'kogo nacional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka, 147 p.
9. *Herson-onlajn* [Elektronnyj resurs], available at: <http://khersonline.net/> ((accessed 05.09.2017).
10. *Stanko E., B. Bradford* (2009), *Beyond Measuring 'How Good a Job' Police Are Doing: The MPS Model of Confidence in Policing*. *Policing, A Journal of Policy and Practice*, 330 p.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2017.

Received 10.11.2017